

АРТИСТИЧНОСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В СПОРТИВНІЙ АЕРОБІЦІ

Тодорова Валентина

Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д.Ушинського

Анотації:

В даному дослідженні проаналізовано складові компоненти артистичності на основі змагальних програм зі спортивної аеробіки. Використано матеріали та відеозаписи змагальних програм Чемпіонату світу (2016 року), застосовано метод експертних оцінок, методи математичної статистики, визначено критерії оцінки артистичності та відповідно до них розроблена кількісна оціночна шкала. В статті показано, що рівень артистичності збірної України має «середній рівень» (0,44-0,52), тоді як найкращі команди світу мають рівень «високий» та «вище середнього» (0,62-0,70).

Ключові слова:

змагальні програми, артистичність, критерії, виконавська майстерність.

In research analyzed the components of artistry on the basis of materials and videos World Cup competition program (2016). We used the methods of expert assessments, mathematical statistics. Been determined criteria of assessment artistry. A quantify assessment scale been established. The study found: the level of artistry team of Ukraine is located in the "middle level" (0,44-0,52), while the best team of the world correspond to the level of "high" and "above average" (0,62-0,70).

competitive program, artistry, criteria, performance skills.

В исследовании проанализированы компоненты артистичности на основе материалов и видеозаписей соревновательных программ Чемпионата мира (2016). В работе использованы методы экспертных оценок, математической статистики. Определены критерии оценки артистичности и, в соответствии с ними, разработана количественная оценочная шкала. В результате исследования было установлено, что уровень артистичности сборной команды Украины находится на «среднем уровне» (0,44-0,52), тогда как лучшие команды мира соответствуют уровням «высокий» и «выше среднего» (0,62-0,70).

соревновательные программы, артистичность, критерии, исполнительское мастерство.

Постановка проблеми. Одним з важливих аспектів науково-методичного і практичного напрямку, що потребує вивчення, є проблема вдосконалення рівня артистичності в спортивній аеробіці. Це пов'язано з сучасною тенденцією розвитку цього виду спорту, а саме підвищенням рівня виконавської майстерності, зокрема ролі артистичності та виразності виконання [7, 8]. Дана проблема частково висвітлена в роботах П. М. Кизіма [3], Б. В. Кокарев [4], О. О. Поздєєва [5], В. Ю. Сосіна [6]. Автори сходяться на думці, що артистична цінність вправ виражається в гармонізованій формі, яка має естетичний зміст: організація ритмічної структури, експресія, пластика рухів, артистизм і т.д. За результатами аналізу науково-методичної літератури у видах спорту з візуальним способом оцінки для характеристики артистичності використовуються такі поняття:

технічність, виразність, легкість, точність, краса, артистизм, пластичність, віртуозність, м'якість, елегантність, чіткість, видовищність та ін.

Однак, незважаючи на пильну увагу вчених і тренерів до проблеми підвищення рівня артистичності у різних видах спорту, спортивна аеробіка залишається поза увагою фахівців, що відбивається на результатах змагальної діяльності спортсменів України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконувалася згідно теми НДР "Теоретико-методичні основи управління тренувальним процесом та змагальною діяльністю в олімпійському, професійному та адаптивному спорті" відповідно плану ЛДУФК на 2016-2020рр. (Номер державної реєстрації: 0116U003167).

Метою нашої роботи є порівняльний аналіз складових артистичності змагальних програм спортсменів збірної команди України зі спортивної аеробіки та кращих команд світу.

У ході роботи нами розв'язувались такі **завдання**:

1. Визначити критерії оцінки артистичності змагальних програм зі спортивної аеробіки.

2. Розробити шкалу оцінок складових артистичності змагальних програм за матеріалами виступів збірної команди України та кращих команд-учасниць Чемпіонату світу зі спортивної аеробіки (2016).

3. Визначити рівень артистичності кращих команд світу та збірної України на основі шкали критеріїв оцінювання.

Матеріали і методи: для кількісного аналізу критеріїв артистичності використано відеозаписи змагальних програм спортсменів-аеробістів – учасників Чемпіонату світу (червень, 2016), метод експертних оцінок; для визначення рівня артистичності спортсменів використано методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. У 2016 році в Інчхоні (Південна Корея) завершився 14-й Чемпіонат світу зі спортивної аеробіки (СА) серед дорослих. Загалом на Чемпіонаті світу 2016 брали участь понад 300 учасників з 41 країни світу. У світових змаганнях взяла участь й національна збірна України в складі 12 осіб – 9 дівчат і 3 хлопці. Найкращий результат спортсменів-українців – 7-а сходинка у фіналі зі степ-аеробіки. Програмою-мінімум було передбачено потрапити до першої шестірки найкращих команд світу та отримати ліцензію на Всесвітні Ігри (Польща, 2017 р.). Однак, на думку суддів, українська команда у фіналі поступилася у рівні артистичності шести попереднім командам [1].

В основу нашого дослідження покладена загальноприйнята схема оцінювання артистичності, прийнята правилами змагань у СА, де вона представлена п'ятьма компонентами: «музика і музикальність», «аеробний зміст», «загальний зміст», «використання простору майданчика», а також «артистична майстерність». Нами було виділено критерії оцінки кожного з компонентів. Так, «музика і музикальність» відображає «відповідність» музики, тобто поєднання рухів і музики. Вибір музики, і музикальність виконавця допомагає встановити структуру і темп, також як і тему вправи [2].

«Аеробний зміст». Виконання з'єднань аеробних хореографічних рухів (ЗАР) протягом виконання всієї вправи відображає відповідність вправи аеробній гімнастиці [1]. «Аеробний зміст» складають «координаційна складність (різноманітність) рухів», «творчість» та «інтенсивність».

«Загальний зміст» оцінюється також за координаційною складністю та різноманітністю, творчістю та злитності елементів [1].

Згідно з критеріями «використання простору майданчика» судді артистичності оцінюють ефективне використання майданчика змагання, напрямки переміщень, використання трьох просторових рівнів, розміщення і розподіл рухів у вправі [2].

Безпосередньо «артистична майстерність» оцінюється за показниками якості виконання, виразності (експресії) і партнерства.

Критеріями «технічної майстерності» виступили: «форма рухів», «поза та постава», «точність рухів». «Елементи складності хореографічних рухів» оцінюються за збалансованістю вибору і розташуванню всіх рухів у композиції, за різноманітністю рухів, творчістю та плавністю з'єднань елементів складності та рухів.

Для вирішення другого завдання дослідження нами була розроблена кількісна шкала оцінки складових артистичності у спортивній аеробіці, виходячи з того, що правилами ФІЖ визначена максимальна оцінка - 2 бали:

«Відмінно» – $> 0,23$;

«Дуже добре» – $0,19 - 0,23$;

«Добре» – $0,14 - 0,18$;

«Задовільно» – $0,09-0,13$;

«Погано» – $0,04-0,08$;

«Неприпустимо» – $<0,04$.

За сумою балів визначався рівень артистичності: «високий» $> 0,69$ бала; «вище середнього» – $0,57-0,68$ бали; «середній» – $0,42-0,55$ бали; «нижче середнього» – $0,27-0,41$ бали; «низький» – $<0,27$ бали.

В таблиці 1 наведено середня оцінка п'ятьох експертів за всіма критеріями артистичності (згідно міжнародних правил змагань ФІЖ). Дані вказують на те, що команда-лідер (Франція) отримала найвищі оцінки за артистичність (Чемпіонат світу, 2016). Збірна команда України, яка зайняла 7-му сходинку у фіналі, значно поступилась за вибором музики (на $0,07$ бала); злитністю, формою, точністю рухів, партнерством і позою та поставою (на $0,08$ бала). Найнижчу оцінку спортсмени команди України отримали за розподіл і баланс рухів – $0,13\pm 0,013$, що на $0,10$ бала менше, ніж у команди-лідера (табл.1).

Таблиця 1

Середня експертна оцінка артистичності кращих команд – учасниць Чемпіонату світу 2016 року зі спортивної аеробіки ($p < 0,05$)

Критерії артистичності		Команди (n=4)			
		Франція	Китай	Монголія	Україна
Музика та музикальність	вибір музики	$0,24\pm 0,002$	$0,22\pm 0,004$	$0,22\pm 0,006$	$0,17\pm 0,013$
	склад музики	$0,23\pm 0,002$	$0,22\pm 0,003$	$0,22\pm 0,004$	$0,16\pm 0,014$
	музикальність	$0,23\pm 0,002$	$0,22\pm 0,004$	$0,22\pm 0,002$	$0,16\pm 0,005$
Аеробний зміст	координаційна складність	$0,23\pm 0,003$	$0,22\pm 0,003$	$0,22\pm 0,005$	$0,16\pm 0,013$
	творчість	$0,23\pm 0,004$	$0,21\pm 0,004$	$0,22\pm 0,002$	$0,17\pm 0,007$
	інтенсивність	$0,23\pm 0,006$	$0,20\pm 0,004$	$0,22\pm 0,004$	$0,19\pm 0,003$
Загальний зміст	координаційна складність	$0,23\pm 0,004$	$0,21\pm 0,002$	$0,22\pm 0,005$	$0,17\pm 0,014$
	творчість	$0,23\pm 0,004$	$0,20\pm 0,005$	$0,22\pm 0,002$	$0,17\pm 0,005$
	злитність	$0,23\pm 0,002$	$0,21\pm 0,004$	$0,22\pm 0,004$	$0,15\pm 0,012$
Використання простору майданчика	кількість ЗАР	$0,23\pm 0,002$	$0,22\pm 0,004$	$0,22\pm 0,006$	$0,18\pm 0,005$
	розподіл і баланс	$0,23\pm 0,002$	$0,22\pm 0,002$	$0,21\pm 0,007$	$0,13\pm 0,013$
	побудова та формування рухів	$0,23\pm 0,003$	$0,21\pm 0,007$	$0,22\pm 0,004$	$0,16\pm 0,009$
Артистична майстерність	якість	$0,23\pm 0,002$	$0,20\pm 0,007$	$0,22\pm 0,005$	$0,17\pm 0,009$
	виразність	$0,23\pm 0,002$	$0,22\pm 0,007$	$0,20\pm 0,002$	$0,17\pm 0,005$
	партнерство	$0,22\pm 0,004$	$0,2\pm 0,004$	$0,22\pm 0,007$	$0,14\pm 0,007$
Технічна майстерність	форма руху	$0,23\pm 0,002$	$0,22\pm 0,007$	$0,21\pm 0,007$	$0,15\pm 0,007$
	поза та постава	$0,23\pm 0,002$	$0,22\pm 0,002$	$0,214\pm 0,005$	$0,15\pm 0,007$
	точність	$0,23\pm 0,002$	$0,22\pm 0,002$	$0,20\pm 0,005$	$0,15\pm 0,008$
Елементи складності	розташування рухів	$0,23\pm 0,004$	$0,22\pm 0,002$	$0,21\pm 0,006$	$0,15\pm 0,007$
	різноманітність рухів	$0,23\pm 0,002$	$0,22\pm 0,005$	$0,21\pm 0,006$	$0,17\pm 0,004$
	творчість і плавність	$0,23\pm 0,002$	$0,21\pm 0,007$	$0,2\pm 0,004$	$0,15\pm 0,007$

Слід зазначити, що команди, які зайняли 2 місце (Китай) і 3 місце (Монголія), практично не відрізняються між собою за всіма критеріями артистичності згідно отриманих експертних оцінок.

Відповідно до загальної суми оцінок встановлено рівень артистичності спортсменів різних команд (табл. 2.).

Таблиця 2

Рівень артистичності сильніших команд світу та команди України (2016р.)

Критерії артистичності	Франція	Китай	Монголія	Україна
музика та музикальність	0,70	0,66	0,66	0,49
аеробний зміст	0,69	0,63	0,67	0,52
загальний зміст	0,70	0,62	0,67	0,50
використання простору	0,70	0,65	0,66	0,47
артистична майстерність	0,68	0,62	0,64	0,48
технічна майстерність	0,69	0,66	0,63	0,44
елементи складності	0,69	0,66	0,62	0,48

Згідно шкали оцінок команда Франції має високий рівень артистичності за критеріями: «музика та музикальність», «загальний зміст», «використання простору майданчика» (0,70 бала), та рівень вище середнього за критеріями «аеробний зміст», «артистична» та «технічна майстерність», а також «елементи складності» (0,68-0,69 бала). Слід зазначити, що за деякими критеріями («аеробний зміст», «загальний зміст», «використання простору майданчика» та «артистична майстерність») команда Монголії випереджає команду Китаю, незважаючи на те, що знаходиться на сходинку нижче. Збірна України має «середній рівень» артистичності (0,44-0,52), тоді як найкращі команди світу мають рівень «високий» та «вище середнього» (0,62-0,70). Найбільшу віддаленість від результатів команди-лідера має критерій «технічна майстерність» команди України (Франція – 0,69; Україна – 0,44 бала). В той же час за критеріями «аеробного змісту» змагальної програми спортсмени України наблизилися до команди-лідера (Франція – 0,69; Україна – 0,52); (табл.2).

Таким чином, проведене дослідження дозволяє визначити напрямки вдосконалення рівня виконавської майстерності, зокрема артистичності та виразності виконання змагальних вправ спортсменів збірної команди України зі спортивної аеробіки.

Висновки:

В дослідженні був проведений порівняльний аналіз складових артистичності змагальних програм спортсменів збірної команди України зі спортивної аеробіки та кращих команд світу.

На основі розробленої кількісної шкали критеріїв оцінки артистичності, було встановлено: рівень артистичності збірної команди України відповідає «середньому» рівню (0,44-0,52); артистичність трьох найкращих команд світу має рівень «високий» та «вище середнього» (0,62-0,70).

Рівень артистичності збірної команди України зі спортивної аеробіки значно лімітують такі показники: розподіл і баланс хореографічних рухів (0,13) та партнерство (0,14) у ході виконання композиції.

Перспективи подальших досліджень полягають у вдосконаленні методики хореографічної підготовки в аеробіці; виділенні хореографічних рухів і дій, які носять характер виразності та артистичності.

Література:

1. Аэробика. Чемпионат мира-2016 (Южная Корея, Инчхон). [Электронный ресурс] – Режим доступа: [http:// sportinfo.com.ua/](http://sportinfo.com.ua/).
2. Аэробная гимнастика: Проект правил соревнований 2013-2016 [Электронный ресурс] : издание : сентябрь 2012. – Режим доступа: [http://www.fig-aerobic.com./2013-2016-AEROBIC-GYMNASTICS-COPE-OF-POINTS Russian-a977. html](http://www.fig-aerobic.com./2013-2016-AEROBIC-GYMNASTICS-COPE-OF-POINTS-Russian-a977.html).
3. Кизім П.М. Удосконалення змагальної програми жіночої пари з акробатики засобами хореографії на етапі спеціалізованої базової підготовки / П.М. Кизім, Л.С. Луценко, Н.П. Батеева // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків: ХДАФК, 2016. – № 2(52). – С.55-60. – doi:10.15391/sns.v.2016-2009.
4. Кокарев Б.В. Методичні особливості системи підготовки спортсменів вищої кваліфікації у спортивній аеробіці / Б.В.Кокарев // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт»: зб.наук.праць. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 3К (44)14. – С. 346-349.
5. Поздеева, Е.А., Совершенствование исполнительского мастерства в спортивной аэробике: учебно-методическое пособие / Е. А. Поздеева, Г. Н. Пшеничникова – Омск: Изд-во СибГУФК, 2008. – 104 с.
6. Сосина В. Ю. Хореография в гимнастике: учеб. пособие для студентов вузов / В. Ю. Сосина. – К.: Олимпийская литература, 2009. □ 135с.
7. Тодорова В. Г. Аналіз програмно-нормативного забезпечення з хореографічної підготовки у складнокоординаційних видах спорту / В. Г. Тодорова // Фізична активність, здоров'я і спорт. – Львів, 2016. – №1(23). – С. 23-31.
8. Юсупова Л. А. Проблемы и перспективы развития спортивной аэробики в свете спортивного совершенствования студенческой молодежи / Л.А.Юсупова // Физическая культура и спорт в системе дополнительного образования взрослых: материалы научно-практ.конф., (г. Минск, 24 мая 2013г.) / гл.ред. Д. Полякова.-Минск : БГУФК, 2013. – С.172-174.